



JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 21. januar 2010
Kontor: Formueretskontoret
Sagsnr.: 2009-792-1160
Dok.: NJM40982

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 400 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 22. december 2009. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Skaarup (DF).

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 400 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Ministeren bedes redegøre for erstatning til mindreårige børn, der mister begge forældre ved f.eks. en ulykke, herunder bedes der redegjort for beløbets størrelse. Ministeren bedes i forlængelse heraf vurdere om ministeren mener, der er tale om et tilstrækkeligt erstatningsbeløb, herunder bedes redegjort for kriterierne for erstatningsberegningen.”

Svar:

Erstatningsansvarsloven indeholder regler om udmåling af erstatning og godtgørelse for personskade og tab af forsørger i tilfælde, hvor der findes en ansvarlig skadevolder. Der findes endvidere regler om forsørgertabs-erstatning i arbejdsskadesikringsloven, som hører under beskæftigelsesministerens ressortområde. I det følgende redegøres for reglerne i erstatningsansvarsloven.

Mindreårige børn, der mister deres forældre ved f.eks. en ulykke, kan normalt få tilkendt erstatning for rimelige begravelsesudgifter og for tab af forsørger, medmindre ulykken f.eks. er sket som følge af et hændeligt uheld, således at der ikke er en ansvarlig skadevolder.

Forsørgertabs-erstatning til børn efter erstatningsansvarslovens § 14 ydes, når der på skadetidspunktet bestod en legal forsørgelsespligt. Også børn, som afdøde faktisk forsørgede helt eller delvist uden at være retligt forpligtet hertil, vil efter omstændighederne have mulighed for at få tilkendt erstatning for tab af forsørger efter § 12.

Efter § 14 fastsættes erstatning for tab af forsørger til efterlevende børn til et beløb, der svarer til summen af de bidrag til barnets underhold, jf. herom nedenfor, som afdøde på skadestidspunktet kunne være pålagt efter lov om børns forsørgelse, hvis afdøde havde været bidragspligtig. Var afdøde eneforsørger, forhøjes erstatningen med 100 pct.

Afgår begge forældre ved døden, udmåles erstatningen til summen af de bidrag, som hver af forældrene kunne være blevet pålagt.

Forældre er hver for sig forpligtet til at forsørge barnet. Barnet skal forsørges, opdrages og uddannes under hensyn til forældrenes livsvilkår og barnets tarv. Dette følger af § 13 i lov om børns forsørgelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1044 af 29. oktober 2009. Ved udmålingen af en eventu-

el forsørgertabserstatning til børn tages der udgangspunkt i de beløb, forældrene kunne være pålagt at betale i bidrag til barnets underhold, såfremt forældrene ikke havde opfyldt forsørgelsespligten over for barnet.

Det fremgår af det pågældende lovforslags bemærkninger til erstatningsansvarslovens § 14, at der i udtrykket ”kunne være pålagt efter lov om børns retsstilling” ligger, at der skal anlægges en konkret vurdering af, hvad afdøde på skadestidspunktet må antages at ville være blevet pålagt i underholdsbidrag, hvis vedkommende efter lov om børns retsstilling havde været bidragspligtig. Normalt ophører bidragspligten ved det fyldte 18. år, men bidrag til undervisning eller uddannelse kan dog pålægges indtil det 24. år. Ved vurderingen af, om betingelserne for at pålægge uddannelsesbidrag er til stede, foretages en samlet vurdering af barnets forhold og om det efter de i sagen foreliggende oplysninger kan antages, at forælderen ville være blevet pålagt at svare uddannelsesbidrag efter det fyldte 18. år, jf. Vestre Landsrets dom optrykt i Forsikrings- og Erstatningsretlig Domssamling 1999, side 142.

I vurderingen indgår i øvrigt afdødes økonomiske forhold, idet de er af betydning for omfanget af bidragsforpligtelsen. Erstatningen udgør som ovenfor nævnt summen af de bidrag, der kunne være pålagt. Der skal således ikke foretages en kapitalisering af det årlige bidragsbeløb, men en almindelig sammenlægning, jf. Folketingstidende 1983-84 (2. samling), Tillæg A, spalte 101. Det bemærkes, at lov om børns retsstilling ved lov nr. 460 af 7. juni 2001 blev ændret til lov om børns forsørgelse.

Størrelsen af de beløb, en forælder kan pålægges at betale i børnebidrag i 2010, fremgår af Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9958 af 17. december 2009 om indkomstoversigt for fastsættelse af børne- og ægtefællebidrag i 2010. Det fremgår således af cirkulæreskrivelsen, at normalbidraget i 2010 består af et grundbeløb på 12.432 kr. årligt og et tillæg på 1.608 kr. årligt, dvs. i alt 14.040 kr. Beløbet kan forhøjes med op til 400 pct. af grundbeløbet, hvis bidragsbetalerens indkomst overstiger nogle nærmere fastsatte beløbsgrænser, jf. pkt. 2.2 i cirkulæreskrivelsen og pkt. 6.1.1.2 i vejledning nr. 9959 af 17. december 2009 om børne- og ægtefællebidrag.

Beløbene reguleres én gang årligt den 1. januar med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent, jf. lovbekendtgørelse nr. 439 af 14. maj 2009 om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebi-

drag § 25 a. Ved fastsættelse af børnebidrag lægger statsforvaltningen efter praksis som hovedregel kun vægt på bidragsbetalerens indkomst.

Erstatning for rimelige begravelsesudgifter tilkendes for alle rimelige begravelsesudgifter i forbindelse med selve begravelsen og anlæg af gravsted. Det følger af retspraksis, at den samlede erstatning normalt ikke kan overstige et beløb, der svarer til, hvad en begravelse her i landet sædvanligvis maksimalt koster. Større beløb kan dog tilkendes, hvis der foreligger særlige omstændigheder, navnlig hvis begravelsen med rimelighed skal finde sted i et andet land.

Ved dødsfald kan der endvidere tilkendes et særligt overgangsbeløb i medfør af erstatningsansvarslovens § 14 a til den efterlevende ægtefælle eller samlever. Efterlader afdøde sig imidlertid ikke ægtefælle eller samlever, kan overgangsbeløbet tilkendes en anden efterladt person, når særlige omstændigheder taler derfor. Udbetales der overgangsbeløb, kan den pågældende ikke tillige tilkendes erstatning for begravelsesudgifter.

Efter § 14 a er der således, når særlige omstændigheder taler derfor, mulighed for, at mindreårige børn, der mister deres forældre ved f.eks. en ulykke, kan få tilkendt et særligt overgangsbeløb.

Det fremgår af det pågældende lovforslags bemærkninger til denne bestemmelse, at overgangsbeløbet skal dække de forskellige uforudsete udgifter, som et dødsfald ofte medfører, f.eks. udgifter til flytning, udgifter til bistand i hjemmet og begravelsesudgifter, men beløbet udbetales uanset den efterlevendes faktiske omkostninger i de enkelte tilfælde, jf. Folketingstidende 2000-2001, Tillæg A, side 3519.

Størrelsen af overgangsbeløbet reguleres årligt pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent, jf. erstatningsansvarslovens § 15, stk. 1. Beløbet udgør i 2010 141.500 kr., jf. § 2, nr. 8, i bekendtgørelse nr. 1127 af 25. november 2009 om regulering af erstatnings- og godtgørelsesbeløb i henhold til lov om erstatningsansvar.

Herudover kan der ved dødsfald, som er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed, tilkendes godtgørelse for ikke-økonomisk skade til efterladte, som stod afdøde særlig nær, jf. erstatningsansvarslovens § 26 a. Det fremgår af det pågældende lovforslags bemærkninger til denne bestem-

melse, at den i første række omfatter ægtefælle og samlever samt forholdet mellem forældre og deres hjemmeboende og/eller mindreårige børn.

Efter § 26 a er der således som udgangspunkt mulighed for, at mindreårige børn, hvis forældre afgår ved døden, kan få tilkendt en godtgørelse, hvis dødsfaldet er forvoldt forsættligt eller ved grov uagtsomhed.

I de almindelige bemærkninger til det pågældende lovforslag (Folketingstidende 2002-03, Tillæg A, side 83 ff.) er det bl.a. anført om afgrænsningen af bestemmelsens anvendelsesområde og baggrunden herfor, at ethvert dødsfald indebærer en betydelig følelsesmæssig belastning for de efterladte i form af sorg, savn, psykisk smerte mv. Det gælder både dødsfald, der skyldes sygdom eller lignende, og dødsfald, der skyldes en ansvarspådragende handling, hvor der findes en erstatningsansvarlig skadevolder. Så godt som alle mennesker vil på et eller andet tidspunkt opleve at miste en nær pårørende eller en anden nærtstående, og de efterlattes sorg og savn må i almindelighed antages at være det samme, uanset om den pågældende f.eks. døde som følge af pludselig sygdom, hvor ingen kan gøres ansvarlig, eller blev dræbt i en færdselsulykke, hvor der findes en erstatningsansvarlig skadevolder.

Det anføres, at der derfor ikke er grundlag for at indføre en generel regel om godtgørelse til efterladte ved ethvert dødsfald, der skyldes en ansvarspådragende handling. En sådan generel godtgørelse ville endvidere antagelig i vidt omfang blive oplevet som en almindelig forhøjelse af erstatningsniveauet ved dødsfald og ikke som en særskilt kompensation for psykisk lidelse og smerte mv. som følge af dødsfaldet.

Det anføres endvidere, at et dødsfald imidlertid kan ske under så kvalificerende omstændigheder, at det typisk vil indebære en helt særlig følelsesmæssig belastning for de efterladte. Dette gælder f.eks. forsættligt drab, hvor de efterlattes psykiske smerte og lidelse i almindelighed må antages at blive forstærket som følge af deres viden om, at en nærtstående forsættligt er blevet dræbt – navnlig hvis drabet er begået under voldsomme og brutale omstændigheder. I sådanne tilfælde må det i almindelighed også anses for påregneligt for skadevolderen, at de efterladte påføres en særlig psykisk belastning.

På denne baggrund er erstatningsansvarslovens § 26 a afgrænset således, at godtgørelsesreglen gælder for dødsfald, der er sket under sådanne kva-

lificerende omstændigheder, at der må antages at være tale om en særlig følelsesmæssig belastning for og/eller krænkelser af de efterladte.

Ved vurderingen af, om der skal tilkendes en godtgørelse – samt ved udmålingen af en eventuel godtgørelse – skal der ifølge bemærkningerne til bestemmelsen herudover lægges særlig vægt på karakteren af skadevolderens handling og på den lidelse eller krænkelser, som må antages at være påført de efterladte.

Er der tale om forsætligt drab, er det således udgangspunktet, at der tilkendes en godtgørelse til de efterladte, idet et drab i almindelighed indebærer en helt ekstraordinær belastning for og krænkelser af de efterladte.

Med hensyn til dødsfald, der er forvoldt ved grov uagtsomhed, er det forudsat, at der i almindelighed ud over den grove uagtsomhed skal foreligge konkrete omstændigheder, som må antages at indebære en særlig belastning for og/eller krænkelser af de efterladte. Der kan bl.a. lægges vægt på, om dødsfaldet er forvoldt på en særlig brutal og/eller krænkelser måde, f.eks. at ofret har været udsat for omfattende vold eller seksuelle overgreb inden døden eller er død på en særlig pinefuld måde. Der kan også lægges vægt på, om de efterladte har været til stede, da ofret blev dræbt, eller er kommet til stede umiddelbart efter. Hvis skadevolderens adfærd har været af særlig grov karakter og f.eks. må betegnes som grov hensynsløshed, kan dette i sig selv tale for, at der tilkendes de efterladte en godtgørelse.

Godtgørelsens størrelse fastsættes ud fra en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, og den maksimale godtgørelse til en efterladt skal ifølge bemærkningerne til bestemmelsen være i størrelsesordenen 100.000 kr.

Godtgørelsen kan udbetales ved siden af eventuelle andre ydelser i anledning af dødsfaldet, f.eks. forsørgertabserstatning. Godtgørelsen kan endvidere udbetales ved siden af en eventuel erstatning til den efterladte for personskade i form af psykisk skade som følge af dødsfaldet. Godtgørelsens størrelse i den enkelte sag skal ligeledes fastsættes uafhængigt af sådanne ydelser.

Det følger af Højesterets dom optrykt i U 2007.1562 H, at der eventuelt vil kunne ydes erstatning til efterladte for personskade i form af psykisk skade som følge af et dødsfald. I den nævnte dom har Højesteret således

udtalt, at der i visse tilfælde vil kunne ydes personskadeerstatning til andre end direkte skadelidte, men at det efter Højesterets opfattelse må være en betingelse, at den pågældende er blevet påført en egentlig psykisk lidelse, som rækker ud over sorg og savn.

Fra nyere retspraksis vedrørende børn, der mister en forælder, kan nævnes Vestre Landsrets dom optrykt i U 2009.315 V, hvor barnet til en person, der afgik ved døden som følge af vold, blev tilkendt i alt ca. 225.000 kr. i forsørgertabserstatning efter erstatningsansvarslovens § 14, erstatning for begravelsesudgifter efter lovens § 12, erstatning for helbredelsesudgifter samt godtgørelse efter lovens § 26 a.

Som jeg tidligere har oplyst over for Folketingets Retsudvalg, vil jeg senere i denne folketingssamling fremsætte forslag om ændring af erstatningsansvarsloven med henblik på at sikre, at en person, som kommer ud for en arbejdsskade, ikke har ringere mulighed for at få tabt arbejdsfortjeneste dækket efter erstatningsansvarsloven, når der er en ansvarlig skadevolder, end en person, der pådrager sig en tilsvarende skade i sin fritid. Det overvejes i den forbindelse også, om der bør foretages ændringer af erstatningsansvarslovens regler om forsørgertabserstatning til børn med henblik på at forhøje erstatningsbeløbene.